

**«'El petó de bona nit', de Nicolas Grimaldi, un assaig clau
per copsar l'obra de Marcel Proust».**

Lluís Bonada, a *El Temps*

Com que el temps perdut és el dels dies oblidats, els lectors del primer volum de la *Recerca* de Proust, *Pel cantó de Swan*, es van pensar que llegien un llibre de memòries més -i més feixuc que cap- i van atribuir a una complaença narcisista la descripció, extensa i detallista, del patiment d'un nen que la nit separa de la mare i que espera debades, com un alliberament, el seu petó.

Però aquest inici, ens recorda ara Nicolas Grimaldi (París, 1933) en el seu breu i fonamental assaig *El petó de bona nit. Sobre la psicologia de Proust*, publicat per les Edicions de 1984 en versió de Josep Alemany, és només un relat introductori, no és l'obra que es trobarà després el lector, i cal acceptar-lo a tall d'obertura d'una òpera en la qual s'anuncien, en efecte, tots els temes que després hi seran descabdellats: el dolor de la separació, l'angoixa de l'espera i, com si fos el seu contrapunt, el fantasma obsessiu d'una presència tan constant i íntima, que no ens en podem deslliurar.

Però allò que fa *la Recerca* singular, única, a banda, naturalment, de l'estil, és la qüestió -filosòfica- que obre l'assaig de Grimaldi, la relació proustiana entre imaginació (o memòria) i realitat, una relació que Grimaldi qualifica de paradoxal però que potser seria millor anomenar-la revolucionària.

Per a Grimaldi, la paradoxa més constant, en Proust, és el dèficit de realitat inherent a tota experiència que en puguem tenir; és a dir, que tot el que sentim ens comunica alguna cosa de la realitat, però tan sols com si l'evoqués, sense lliurar-nos-la mai: el que fem no és tant sentir la realitat, sinó sentir que la sentim. Per això Proust ens recorda que no podem esperar que les sensacions ens proporcionin intimitat amb l'objecte.

La segona paradoxa, diu Grimaldi, consisteix a no trobar mai en la realitat tanta intensitat com la imaginació ens havia fet pressentir. El que percebem té, sens dubte, més realitat que no pas el que imaginem, però no ens emociona mai tant. Al contrari del que havien descrit sempre filòsofs i psicòlegs -per això Proust és revolucionari- la imaginació consisteix molt menys a representar un objecte absent que a simular-ne la presència fins a quedar-nos embuixats.

Més paradoxal, per a Grimaldi, és l'experiència proustiana per excel·lència, la de viure en tota la intensitat la presència de la realitat només quan ja no existeix. Això crea la doble paradoxa del record involuntari: Proust ens fa sentir l'evocació del passat com a present i fa que el passat tingui més presència que el present.